Після конфіскати — другий наклад

Ч. 197 (10.580). Львів, субота 5. вересня 1925. Поштову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Слідами познанських Поляків.

Є в мене здавна звичка записувати цікавійші розмови. І ось переглядаючи записки з побуту в Познанщині ще з передвоєнних часів, найшов я свою розмову з польським діячем свящ. Нізінським, довголітнім організатором і співробітником господарських місцевих і повітових установ. Гадаю, що його погляди на тодішні господарські відносини між Поляками і Німцями можуть бути цікавими для нинішнього ширшого українського громадянства з огляду на деяку анальоґію, до якої вони можуть спонукати.

„Дивуєтеся — казав мені тоді мій інтерльокутор — що не вважаючи на такий сильний німецький гніт на господарськім полі, наша рільна культура така висока і що наші сільсько-господарські та фінансові установи такі розвинені. А я скажу, що це може якраз дякуючи гнетові Німців. Річ у тім, що ми вміємо оцінювати противника і його поборювати. Вавржиняк*) все говорив: „В пізнаванню ворога і доріг його — джерело сил наших". І ми слідимо та боронимося, в многім ми висші, хоча уряд не в наших руках.

Знаємо, що німецький уряд намагається зруйнувати наше господарсько-економічне життя. Хоче загомізувати нас, зробити подібними до безрадної череди, яка дала би кермуватися костуром і псами. Нині кольонізується наші землі, нашому селянинові відмовлено права ставити собі хату на купленім ґрунті. Наших урядовців на державних службах переносено з краю в глибини держави, дітей наших вчить в школі Німець на міґи. Словом, назовні дорога до руїни. Так бодай здається Німцям.

Та внутрі у нас воно не так. Самі ми власними силами творимо нашу рільну культуру, будуємо наші банки, наше спільництво, наші господарські товариства, продукційні підприємства, а в них даємо працю нашим людям. Ми звязали наші господарські установи в органічну цілість, в них вишколюємо фахових робітників для сіл і міст. Бойкотом викидаємо з сіл чужих торговців-шпіонів, чужий капітал, чужий товар. Ми скріплюємо кожне звено в колесі нашого господарського життя. Мусимо змагатися до того, щоби створити організацію держави в державі і навівати її духом нашим.

І як марно йдуть великі гроші уряду на наше знищення, так не сміє в нас пропасти ні одна марка, ні одна людина. Ми стараємося кожному нашому чоловікові дати роботу в себе, не на чужині. Не стане нас старих внедовзі. Священикам швидко заборонить епископ брати участь навіть в господарських організаціях і хоч ми старі не послухаємо, молоді будуть мусіти. Але число молодих незалежних робітників росте, вони ширять нині польську культуру і народню свідомість може краще від нас. Ось молода мати виходить з дитиною в поле і показує: „Цей червоний будинок, це твердиня твого ворога-кольоніста, а ось-де наше". Хлопчина видить оком і чує серцем. І цим ми ще зручнійші від Німців, що побороли давню нашу безрадність".

Так говорив в захопленні тихий польський патріот Нізінскі в 1909 році. Часи недавні, та як вони змінилися. Познанщина є нині найсильнійшою господарською дільницею Польщі.

Минули літа, змінились ролі, инші актори виступили на авансцену.

Аналізуючи нинішні наші обставини, видимо, що ми неприготовані, попавши в дуже тяжкі обставини, віддались бездільному песимізмові якраз з причини безрадности. Виною — колишня австрійська школа. Вона творила у нас інтеліґенцію, — здібний матеріял на шабльонових державних і півдержавних урядовців, — а не плекала в нас почуття самостійности. Кожного ученика тесано з усіх боків, як стовпець на підпору державного будинку — на урядника в уряді, школі, церкві, і всі в нас тільки й мріяли перейти ту браму до раю урядничої карієри. Лиш одиниці виломлювалися силою власної енерґії з під шабльону до самостійного життя, хоч би в урядах. З упадком австрійської держави — падали стовпці. І в цім якраз, що не можемо бути державними урядниками, бачимо може найбільшу нашу кривду, та в безрадности попадаємо в песимізм, питаючись: Що з нами буде?

Однак хто гляне глибше, побачить на щастя, що вже нині так зле у нас не є, і що ми мало-помалу вилічуємося, хоча многих зломило нинішнє життя, а проте премногих, навіть в старшім віці, навчило ціною примусу самостійно ходити і пхнуло на инший шлях. Навчило нас, що нема безвихідного положення, що нема питання без відповіди і що найважче лише зачати. Нинішня тверда школа є для нас школою економіки життя, науки народнього господарства. Дрімучих сил і приспаної енерґії в народі аж надто много. Поля до роботи ще більше. Коби лиш знання та віра в сили. Але й тут ми не полишені позаду. Про це свідчить між иншим ростуче число наших фаховців, ростуча сіть наших кооперативних організацій, та індивідуальна підприємчивість одиниць. Головно нові інтеліґентні покоління, що вийшли загартовані школою твердого життя і не мали нагоди навчитися терпіти мовчки й невільничо, виказують хист в господарсько-організаційній праці серед народу, в здобуванню собі хліба поза державним урядом. Нинішні абсольвенти практичних високих шкіл, агрономи, торговельники і ин., які працюють вже в краю, дають докази цього навіть в таких важких господарських обставинах, як нинішні. Великою перепоною є ще незорґанізованість по повітах, але й це усувається. Деякі повіти мають вже у себе агрономів чи абсольвентів торговельних шкіл, які створюють джерела утримання для себе й для инших, звязують вільні атоми у цупку господарську цілість. Инші повіти приготовляються до господарської організації, знаючи, що нашим обовязком не дати тим нашим фаховцям, що є за границями, марнувати свої сили на шуканні праці по чужині і продавати за безцін своє знання в чужих установах, та стараються створювати можність, щоби вони вертали до участи в нашім господарськім відродженню. Не один з них вернувши — може стане нашим Вавржиняком чи Нізіньским і потягне за собою і тих, що живуть ще в бездільнім зневірю та причиниться до витворення кадрів фахових робітників по наших селах та містах.

Так отже проясняється вже поволеньки наш шлях і — хоча з трудом виломлюємося з шабльону минулого та вступаємо на колишній шлях Познанців. Річ лише в тім, щоби в кожній окрузі найшовся хтось, хто віддався би виключно лише справам організації. Організація має обхопити паралельно всі галузі національного життя: однаково політичну, що й культурно-освітню та економічну. Та не слід забувати, що в часах після політичної програної й усунення від чисто політичної діяльности у державному масштабі, політичне заінтересування у масах і реальні національно-політичні здобутки можна здобути тільки шляхом організації наскрізь практичних справ.

Коли йтимемо послідовно по рапавій ще нині дорозі колишніх Познанчиків, то швидко й найтяжші удари не будуть нам страшні, бо ми будемо вміти відбивати. Цього вчать нас наші власні противники згідно з приповідкою: Яким собі ворога виплекаєш, таким будеш його мати.

М. Творидло.

*) Вавржиняк, польський ксьондз з Мо... був організатором і керманичем ... організацій Познанщини.

Міжнародній Соціялістичний Конґрес.

Про мирову політику на Сході Европи.

Одним з питань, на якому найбільше зосередилась увага останнього конґресу в Марсейлі, була справа т. зв. европейського Сходу, який став нині для миру Европи тим, чим перед війною були Балкани. Вона була тим більше дразлива, що дискусія над нею мала довести до резолюцій: яке становище заняти супроти нових народів, що боролись за свою самостійність та державність. На конґресі утворено окрему „комісію східних справ" під проводом Фр. Адлера, головного секретаря II.-го соціялістичного Інтернаціоналу. Ця комісія була одною з найчисленніших, а дебати на ній належали до найживіших; в її засіданнях брало також участь трьох членів української делегації: О. Безпалко, Б. Матюшенко і І. Мазепа.

Ось резолюції прийняті конґресом у згаданій важливій справі:

I. Інтернаціонал боронить без застережень права на свобідне та незалежне істнування нових держав, ...

Інт. заявляє ще раз і святочно що соціялістичні партії, головно великих держав і країв сумежних з Росією, мають обовязок боротись з усякою ворожою політикою зверненою проти СРСР. і мають домагатись відновлення мирних політичних та економічних взаємин з СРСР.

Конгрес витає краще міжнародне становище до СРСР. від часу останнього конгресу в Гамбурзі, головно в наслідок акції соціялістичного Інтернаціоналу. Законне визнання СРСР. Німеччиною, Англією, Італією, Австрією, Францією і иншими державами зломало дипльоматичний бойкот, який капіталістичні держави хотіли завести проти СРСР.

Цей факт дає Інтернаціоналові право домагатись від російського народу, щоби він боровся за свою повну політичну та професіональну свободу в СРСР, і виступав проти всякої агресивної та займанної політики власного уряду, а також проти пропаганди, що має на меті

насильно вмішуватись у справи інших країн.

Соціялістичний Інтернаціонал є пересвідчений, що воєнна небезпека зменшилась би поважно, якби про мир та війну рішала в СРСР. не диктаторська влада, а народи цього союзу. Тому Інтернаціонал піддержує всіма зусиллями змагання соціялістичних партій СРСР., щоби здемократизувати уряд і відновити політичні свободи.

II. Інтернаціонал витає пробуджені широкі працюючі маси китайського, індійського та мусулманського світа. (Тут ідуть мотиви цього становища).

III. **Інтернаціонал домагається прав самовизначення для всіх народів, поневолених договорами з 1918 р., та рішеннями конференції амбасадорів, а також для народів СРСР, які здобули собі державну самостійність підчас революції, як Вірменії, Грузії, України й ин.**

Інт. звертається з покликом до всіх своїх членів, щоби енергійно боронили прав національних меншостей, домагаючись для меншостей, що живуть на територіях збитою лавою—автономії, а для розсіяних—рівноправности та свободи для рідної мови, а також розвитку їх шкільництва та культури.

Інт. стверджує, що тривкий мир буде забезпечений щойно тоді, коли згідно з 19. статтею пакту Ліги Націй, міжнародне право розвиватиметься в такім напрямку, що можливою буде ревізія національних кордонів на підставі права самовизначення народів, мирними засобами „мирових судів" та плебісциту, **щоби народи не потрібували чекати на своє визволення аж до війни.** Одначе Інтернаціонал стверджує, що цей принціп не можна би приклсти до Східної Европи, заки Росія не вступить до Ліги Націй.

IV. Інтернаціонал з обуренням стверджує акти насильства та терору, які панують у деяких країнах, головно в Болгарії. Він звертається з покликом до всіх соціялістів, щоби протиставились цим актам насильства і домагались припинення всякого терору.

Голос вопіющого в пустині.

До найсвітлійших умів Польщі!

Приступаючи до ліквідації українських середніх шкіл, польська шкільна влада постановила осягнути ще й другу мету, згідну з „історичною місією" зединювання і спіплювання, а саме розігнати з ліквідованих гімназій і розсіяти по всяких глухих закутинах тих учителів-Українців, що як-небудь проявили себе в українському освітному й культурному, взагалі громадянському житті. Ця „місія" пімстилася на вчителях старших і молодших, більше й менше діяльних, або й зовсім громадянсько-бездільних, тзв. книжкових „молях", кабінетних дослідниках, обтяжених сімєю і нежонатих, а всіх з огляду на недостачу помешкань звязаних зі своїм дотеперішнім місцем осідку.

Переношуючі укази шкільної влади досягнули між иншим відомого вченого д-ра Иосипа Пеленського, секретаря „Просвіти" Ст. Шаха, Вол. Кузьмовича — у Львові, Чубатого в Станиславові, Дм. Греголинського в Перемишлі і т. д.

Д-р Иосип Пеленський, автор знаменитого твору „Halicz w dziejach sztuki średniowiecznej", виданого краківською Академією Наук, габілітант краківського університету, доцент київського державного університету, якого перенесено зі Львова до містечка Теребовлі на глухій провінції, робив заходи в кураторії, щоби не нищено позачинаних ним наукових праць і залишено його у Львові, де є відповідні архіви й бібліотеки. Та у відповідь одержав від таких „вчених", як Янер чи Янеллі, пораду, що в Теребовлі теж можна займатися науковою роботою.

Тоді д-р Пеленський постановив повідомити про цю „місійну" акцію носіїв культури краківську Академію Наук. Текст його листа до Академії, поміщений в ч. 201 львівського „Дзєнніка людового", подаємо в дослівному перекладі:

До Високого Виділу Академії Наук в Кракові.

Міністр віроісповідань і просвіти 18. VII. 1925 зарядив ліквідацію чотирох гімназій з українською мовою навчання, а саме у Львові 2, в Перемишлі і Тернополі та їх постепенну переміну на заведення в теорії утраквістичні, на самомуж ділі — польські.

Після важких ударів, нанесених українському національному життю, перш за все його шкільництву, приходить черга і на ті чотири огнища української середньої освіти, які здобуто в тяжких хвилях працею поколінь, а які тепер щезнуть під правлінням республиканської держави і свободолюбного народу — того народу, що сам потерпів стільки у важких літах неволі. Заледве шість років цього правління, а вже воно записалося найсумнійше в історії тієї країни, хоч вона переходила вже бурливі хвилі і була пустошена довго під знаками місяця.

Наслідком наведеного закона шкільна Кураторія львівської округи приступила до перенесення і розпорошення окремих учителів тих чотирьох заведень, а в тому числі і до мого перенесення зі Львова до Теребовлі.

Як габілітант Ягайлонського університету і б. доцент київського університету, з довголітньою працею науковою і низкою публікацій, м. і. твором про Галич, виданим тамошньою Академією 1913 року приготовляючи до друку ще нові праці, яких основність не може обійтися без потрібного осередка, архівів та бібліотек — жахаюся того перенесення, бо воно припинить мою працю і причинить шкоду науковому дорібку.

Крім цього нехай буде мені вільно висловити щирий жаль по зміні того, що пізнав я колись і полюбив в мурах Вавельського города. Бо що було справді величнього у польського народу, що величністю і немов святістю якоюсь смирило йому і найтвердші серця, що скаржилось на кривди нелюдські хрестом і сльозами на камєнях святині королівської — все те на жаль кудись поділося сьогодня, а дало оті відносини, серед котрих я — тай не лиш я — троплений як звірина безборонна по пустині, глядаю спасення, шукаю людей. Шукаю і надіюсь, що десь вони доконче повинні бути!

З такою думкою і вірою пишу отих слів кілька і шлю їх до Пристановищ найсвітлійших умів Польщі, піддаючи порушену справу їх вельми ласкавій оцінці.

Львів, дня 31. серпня 1925.

Д-р Иосип Пеленський,
професор І. Академічної гімназії у Львові.

Та чи не є цей голос — голосом вопіющого в пустині!

* * *

Делеґація батьківського Комітету у шк. куратора.

Дня 2. вересня п. р. удалася делеґація Комітету батьків учеників І. кляси обох українських державних гімназій у Львові, під проводом посла п. Бориса Ковубського, до куратора львів. шк. округи п. Собіньского. Делеґація вручила кураторові меморіял, виготовлений для міністра освіти, з протестом проти утраквізації обох українських держ. гімн. у Львові. П. Собіньскі заявив делеґації, що він не може здержати виконання міністерських заряджень, а вручений йому меморіял негайно перешле міністрові п. Грабскому. У відповідь на це делеґація заявила п. кураторові, що родичі своїх дітей не будуть посилати до утраквізованих кляс.

Зі спорту.

З днем 7. вересня п. р. начинаються вписи до Важко-атлетичної Секції. Вписуватись можна щодня в домівці „Сокола-Батька, вул. Руська ч. 20 від год. 7—9 вечер.

Д-р В. ЩУРАТ.

Самійленко в акад. ґімназії у Львові.

(З моїх літературних споминів.)

(Докінчення.)

Першим моїм ділом було звернути позичку в касу „Академічного Братства". Це сталося. Зароблений на чисто капітал—9 зр. 60 кр. а. в. —давав спромогу друкувати другий випуск бібліотеки. Тільки що могло бути в ньому? Щоб довго не оглядатись, я підправив свій раніше зроблений переклад „Тангайзера" із Гайне. Та ще не встиг вибрати собі псевдоніма, як уже наді мною нависла громова хмара.

Одного ранка викликає мене з кляси терціян. „Отець райця — каже — просять до канцелярії". Сходжу я з третього поверха „Народнього Дому" на другий, входжу до канцелярії. В першій кімнаті нікого; через відчинені двері до другої зачу — сидить „о. райця" Ільницький при свойому бюрку плечима обернений до мене. Почувши мій прихід, він по хвилині підвівся з крісла, обернувся, приступив до мене зовсім близько й розкричався:

— То ти Щурат? Ти? Ти? То ти мені свин один єси!...

І після такої звичайної в сердитого о. райці фрази наступила павза, яку він виповнив прискореним ходженням по кімнаті. Аж згодом почув я решту:

— Що ти собі гадаєш! Ти ведеш агітацію?! Агітацію, щоб у нас підпалювано доми божі?!... церкви?!...

Я хотів щось сказати, але не мав коли, бо о. райця, вхопивши зі свойого бюрка примірник фатального „Герострата", тиць мені ним в очі й кричав ще дужше дальше:

— Такі річи шириш?! Хто то є той Сивенький?

— То псевдонім, — кажу.

— Псевдонім? не бреши! Я все знаю! Я все викрию. Ти не бреши! Йди!...

Я забув навіть уклонитися о. райці. Вийшов і вернув до кляси, надіючись дальшої бучі по конференції. На павзі одначе заспокоївся. Довідався, що о. райця не багато знає, бо в ученика І-ої кляси, якому відібрано читаний підчас лекції примірник „Герострата", не багато міг дізнатися. Про те, що я саме був видавцем поеми й масово спродавав її, не знав. А з решти легко було викрутитися. Треба було тільки, на всякий випадок, порозумітися з Беднарским і Франком. Те я зробив зараз, вийшовши з гімназії. Беднарского попросив, щоб запитаний сказав, що видавцем є Франко, а Франка, щоб тому не заперечив і позволив підписати себе як видавця на другому випуску бібліотеки. З обережности — за порадою Франка — я другий випуск друкував уже в друкарні В. Манецького, куди не заходив ніхто з гімназійних учителів.

В гімназії на поновне переслухання візвав мене о. директор в три дні опісля. Він дальше прикидався всевідущим.

— Сивенький — сказав він — то нашої гімназії ученик; здав у нашій гімназії іспит зрілости.

— Він Михайло, — звернув я йому увагу на ріжницю.

— Михайло не Михайло, але Сивенький! — стукнувши чоботом у підлогу, рішив о. райця. — Здається, записався на теольогію, а такі безбожности пише. А ти шириш! Ладна історія...

На найблизшій конференції „ладна історія" була предметом офіціяльної дискусії. Тенденцію виключення мене з гімназії „за атеїзм" заступав о. райця Ільницький. Рішучо противився тому вельми улюблений всіма учениками учитель „природи" Михайло Полянський, а за ним історик Юліян Целевич, математик д-р Омелян Савицький і німець Петро Скобельський, що будучи редактором „Зорі" вже раньше друкував у ній мої криптонимні „проби пера". Як мене оборонювали, докладно не знаю. Але взяли перемогу. Мені вимірено тільки шість годин карцера, які я й відсидів — за Сивенького, себто за Самійленка.

Тут варто згадати, що рішенням конференції не так я був обурений, як мій учитель Полянський. Прийшовши до кляси, він, — своїм звичаєм — прибираючи урядову мову — став говорити сам до себе, але так голосно, щоб усі в клясі чули:

— Durnie i jołupy! Rozpędzą mi dobrych uczniów, a ty nauczuciele masz nauczyć ciebę!

І заки розпочав лекцію, повторив так три рази, роблячи алюзію не лиш до моєї „ладної історії", але й до недавного факту усунення з гімназії [за організування тайного научного кружка] старшого трьома клясами від мене Волод. Бугля, сьогодня лікаря й письменника в Парижі.

З розпродажею другого випуска свойого видавництва я вже був обережнійший. За те пинявійше йшла вона. Але я не був стратний. За 1000 примірників „Тангайзера", як виказують заховані в мене записки, вибрав 18 зр. 40 кр. а. в. — капітал, який вже в цілости був мій та позволяв приступити до видання третього випуска — Франкової „Сурки". На тому третьому випускові й урвалося моє гімназійне видавництво, розпочате злощасно „атеїстичним" Геростратом. Злощасно — кажу, бо крім карцера мало для мене пізнійше ще й той наслідок, що коли в VIII-ій клясі обвинувачено мене зі сторони наших „найпобожнійших" знову в атеїзмі, то обвинувачення падало вже на підготований грунт. Певно: хто ширив „Герострата", той спосібний був до всього...

Якоюж іронією подій повинно видатись після всього розказаного те, що в кілька літ пізнійше з тих самих кругів, до яких зачисляв себе о. райця Ільницький [з педагогічних кругів], вийшла апробата Самійленкової осуджуваної поеми — в вимках з українського письменства, призначених для гімназій. О. райця, котрий тоді вже був небіщик, певно ще в труні ворухнувся

Перед упадком уряду Грабских.

Комунікат Українського Посольського Клюбу.

Український Клюб, на своєму засіданні в дні 1. вересня ц. р. радив над справою розпучливого економічного положення українського села в звязку з відомими розпорядженнями міністра фінансів п. Здзислава Грабского, який за ціну голоду й повної руїни сільського господарства хоче ратувати польського золотого. З метою висвітлення цієї справи й відповідного реагування, Український Клюб рішив: домагатися негайного скликання сойму.

До цього рішення спонукали Український Клюб також останні гострі розпорядження міністра віросповідань і освіти Станіслава Грабского, які цілком нищать українське шкільництво.

По широкому світі.

Гінденбурґ завів наново право ношення цісарських військових уніформи, яке було знесене президентом республики Ебертом в 1921 р. Преса звертає увагу на те, що цей розпорядок випереджує рішення парляменту, який мав висловитись щодо проєкту ношення уніформ, предложеного йому вже давнійше.

У правничих нарадах у Льондоні над гарантійним пактом не беруть участи представники Польщі та Чехословаччини. Це дивує французьку пресу.

Анґльо-китайська палата торговельна в Шангаю мала дійти до порозуміння на ґрунті вашинґтонської умови.

У східній Прусії почались німецькі маневри, в присутности головно-командуючого „Райхсвери" ген. Секта.

До Мароко, всупереч урядовій забороні, вибралось чотирох французьких комуністів для пропаганди проти війни.

Німецький уряд має намір змінити розпорядок щодо конфіскати маєтків родини Гогенцолернів.

Потреба ініціятиви в промислі.

У статтях на загальні економічні теми врazила мене в нашій пресі одна їх прикмета: — вони так далеко йдуть у своїх теоретичних міркуваннях, що майже лякаються перейти до чисто практичних висновків. Ця рефлексія насувається мені свіжо з приводу одної справи, якої практичне вирішення збогатило би наш рідний промисл на грубі десятки як не сотки тисяч долярів річно, а яка все ще находиться у стадії нарад, дискусій та нерішених медитацій. На перший погляд справа така прозаїчна, що люде з ширшим розмахом в економічних справах може й дивуватимуться: як можна таку велику вагу привязувати до... якоїсь там фабрики мила.

Дивуватимуться мабуть тому, що мило є необхідним, загальним продуктом, на якому за наші гроші чужинці доробляються маєтків, а ми за те ломимо собі голову над проєктами, яких не в силі здійснити. Щоби війти відразу на практичну мову, хочу сказати кілька слів у звязку з починами, які робить наш „Центросоюз" в справі уліпшення техніки нашого миловарного промислу. Як відомо, цей промисл до цього часу був, кажучи щиро: в руках таких на-пів дилетантів як я, які не були спеціялістами, а головно задля недостачі капіталу не могли покористуватись усіма модерними засобами продукції. Результат у цьому випадку, як у численних инших, був такий: що рідний продукт, невповні викінчений і слабо реклямований, не міг видержати конкуренції з чужинними продуктами, потентатами світового ринку.

І коли нині наші кооперативи нарешті зрозуміли: який скарб найшли би у власнім миловарнім промислі, проте вони на далі стоять на пів дорозі і думають даремне над способами, щоби без постепенної орґанізації на щораз ширшу скалю, пробувати своїх сил в першорядними світовими фірмами. У чому-ж річ?

Центральний орґан наших кооператив повинен зрозуміти, що в підприємстві, яке може нести сотки тисяч долярів і стати основою цілої низки галузей нашого промислу, не можна робити ощадностей на тім, від чого залежить успіх усього діла. Якщо наш миловарний промисл має зєднати собі довіря всіх покупців і справді дорівняти першорядним чужинним виробам, то в першу чергу в його фабриці треба поставити справжніх фахівців, хоча би й чужинців, з довголітнім досвідом, навіть, колиб їм треба було добре за це заплатити. Тоді і найбільша сума видана на організацію такого промислу грубо виплатиться, бо вона не піде марно на спроби дилетантів. Коли кажу це, маю на увазі точно означені особи, які є в краю і яких досвід та талант треба би використати в даним випадку.

Як довго центр наших кооператив не зможе спромогтись на потрібний капітал для підприємства на трохи ширшу скалю, єдинодоцільну і єдиноекономічну, так довго всі півзасоби „для домашнього обихода" будуть кінчатись невдачею. Жаль, що такі практичні справи першорядної ваги полагоджуються у нас наскрізь формально та бюрократично, а не як повинноб: людьми справжньої ініціятиви, тим більше, коли весь загал відчуває нестерпляну потребу даної промислової орґанізації. **Д-р Юл. Гірняк.**

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Заст. Бенеша в Женеві.

На засіданнях Союза Народів заступає Бенеша посол Беверка.

Невдача Еспанців у Мароко.

Офензива Еспанців проти Рифаців скінчилась сороміною невдачею еспанських військ. Війська есп. зовсім розбиті.

Марш. Петен головнокомандуючим у Мароко.

Фр. рада мін. іменувала марш. Петена головнокомандуючим фр. військ у Мароко.

Наради в Женеві.

2. 9. була конференція мін. Вандервельда з Бріяном і Чемберленом. Вандервельд заявив журналістам, що між Льондоном і Парижем є порозуміння щодо пакту безпеки. Теперішня льондонська конференція знавців розглядає проєкт пакту. Щодо Німеччини в пакті можливі є деякі зміни. Німеччина при стрічі трьох міністрів великодержав із Чемберленом могтиме зробити важні пропозиції.

Біржа.

Львів, 4. вересня 1925.

Гроші.

Амер. дол. 5'72 — 5'73, канад. дол. 5'40 — 5'45, чеські кор. 0'17'50 — 0'17'75 леї 0'02'50 — 0'03'00, франц. франк 0'25'00 — 0'25'50, швайц. фр. 1'02—1'03, анг. фунт 25'75—27'00.

Золото. 20 кор. 22'70 22'90, 20 франк. 21'50—21'70; 20 марк. 25'80—26'00; 10 руб. 28'50—28'80.

Срібло. Австр. кор. 0'46'00—0'47'00, 5 ав. кор. 2'35—2'45, фльорени 1'20—1'24, рубл. 1'94—1'98, рубель дрібним сріблом 0'94 —0'96.

Збіжжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 23—23'50, жито кр. з 1925 р. 16—16'50 овес гал. 14—15.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (201) число „Діла" сконфісковане за цілком абстрактний наголовок передової статті, який вже повторявся кілька разів у „Ділі" без спротиву прокуратури, і за два уступи тоїж статті.

— **Кінець голодівки.** В середу през. апеляційного суду Чеховський згодився на деякі домагання голодуючих політичних вязнів у Львові, після чого вони запрестали голодівку.

— **Перестoрога перед обманчивими еміґраційними аґентами.** Доходять до нас відусіль вістки, що в останнім часі виринули по селах люди, які пропонують селянам еміґрувати до Америки на надзвичайно корисних умовах: аґент обовязується покрити всі кошти подорожі еміґранта, запевняє, що еміґрантові не треба мати при душі ані цента, й жадає лише звороту 200 дол. по довгім часі, коли еміґрант матиме вже заробіток в Америці! Очевидно, що такі умови служать лише за приману для наївних і легковірних, які віддають себе на ласку й неласку в руки темних індивідуів. Тому, що тим людцям ідуть дуже на руку наклані вісти, заходить підозріння, що мається тут до діла з орґанізованою акцією з відома й покровительства згори, для ловлення жерта до чужинецького французького леґіону задля відправи на мароканський чи сирійський фронти. Тому звертаємось з пильною пересторогою перед того роду аґентами анонімових інституцій.

— **Затушовування ґрандіозної ошуканчої афери.** З деяких натяків польської преси можна звіркувати, що справа велиханських обманств Кольніка й Пістинера, жертвою яких упав цілий ряд банків разом на суму 800.000 долярів, буде затушована. Вказує на це м. и. і те, що Пістинера гадають обвинуватити з обманства щойно тоді, коли покажеться, що його довги перевисшають вартість його фабрики „Мазаґ" („малопольске заклади ґарбарске"), а з другого боку „влади" (м—ство фінансів і торгу й промислу, Банк Польскі) стараються ратувати „Мазаґ" як поважну „плацувку" господарську. Джерела спроб затушувати цей небуденний скандал треба мабуть шукати в заявi ек Кольніка так і Пістинера, що вони в своїй обороні не будуть вагатись витягнути на світ сиву анальоґічних випадків; Пістинер вже навіть почав складати ревеляції — і мабуть вони спонукують навіть самих пошкодованих ратувати його. Покищо оба „герої" сидять у слідчій тюрмі.

— **Підозріла смерть політичного вязня.** В ніч з 28 на 29 мин. міс. у шпиталі Володимира - Волинського хтось отруїв політ. вязня Володимира Крайця. Лікарська комісія одноголосно ствердила, що до молока була досипана велика доза стрихніни. У лічниці вартує Крайця, який бореться зі смертю, невідступний поліціянт. Дивно, кому могло залежати на тім, щоби позбавити життя людину вже й без того навпів мертву: Крайц віддавна хворіє на сухоти.

— **Польська поліція розбиває збори кооперативи.** Кооператива „Нар. Дім" в Рудках скликала на день 25. серпня 1925 надзвичайні збори до своєї домівки, щоби відновити кредитовий відділ. Двох жандармів вийшло до салі і жадало доказу, що зібрані є членами „Нар. Дому", під загрозою не допустити до зборів. Тому, що кооператива рахує понад дві тисячі членів, перевести жадання жандармів було неможливо. Тай взагалі не впертe жандарми виявили повтенсію заглядати до ділових книг. Не помогла навіть інтервенція в старостві. Треба було виготовляти запрошення поодиноким особам. А тимчасом богато осіб не мало часу так довго чекати і пішли додому. Коли жандарми побачили, що збори відбудуться від иншою формою, віддалилися і не вернули. Чи це не свідоме нарушення закона про збори?

— **170 місяців за вбивство дістав Іван** Люзняк зі села Хлібович за те, що в обороні свого батька, підчас бійки на весіллю, стріляв до Федька Костева і вбив його. Обманчивий виправдував... ти/

Вийшли накладом У. П. Т.

ПИТАННЯ З БОТАНІКИ І ЗООЛЬОҐІЇ

як провідник по области зоольоґічних наук на основі плянів научання в середніх і виділових школах для шкільної і приватної науки д-ра Олександра Тисовського.

Ціна 1·60 зол. Ціна 1·60 зол.

Головний Склад в Книгарні У. П. Т. Львів, вул. Руська ч. 3.

що побачивши батька залитого кровю, втратив розум і не здавав собі справи з того, що робить.

— **Похорони ґенер. Гецендорфа** у Відні перемінилися у велику національну маніфестацію, в якій узяли участь найвищі австрійські достойники, представники Німеччини та Мадярщини. Прийшли вінки від бувшої цісаревої Зити та її сина. За домовиною йшли відділи війська.

— **Міністр засуджений.** У Будапешті скінчився сензаційний процес проти бувш. міністра Бенїцкого, обвинуваченого в образі голови держави та зраді урядових тайн. Засудили його на 3 роки вязниці, 15 міліонів мадяр. корон та втрату громадянських прав на три роки.

— **Петроград буде, але в Америці.** Російські емігранти у Злучених Державах, у країні Ню-Джерзі закупили великі будівельні терени і починають будувати нове місто. Воно має бути мініятуровою копією Петрограду і називатиметься Петроград, на знак протесту проти Ленінграду. Цікаво, що саме Жиди, а не російські патріоти або нареславці вибрали собі для звеличання осідок царів, з якими так мало були звязані.

— **77 літ у парляменті** прожив ґенер. секретар франц. парляменту, Ежен Пер, який саме помер. Він уродився в будинках посольської палати як син тамошнього урядовця і вступивши на службу слідами свого батька, від 1885 р. працював у парляменті як ґенер. секретар. Майже ніколи не брав відпустки і робив вражіння вічно молодого. Відомий як автор цілої низки історичних та правничих творів, головно з обсягу парляментаризму.

— На днях появиться: **„Христ. кат. Наука віри в біблійних оповіданнях"**, о. С. Біленького, для III. кляси народніх шкіл. Учебник оснований на символі віри. Поодинокі правди впроваджується на вибраних біблійних оповіданнях. Численні і гарні ілюстрації. Ціна (приблизно) 2·50 зол. Замовляти у видавця: Свящ. кооп. „Власна Допомога", Львів, вул. Домініканська ч. 11. II. пов. 377 2—2

Оператор **Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР** вулиця Фредри 7. 384 повернув і ординує як давніше. 1-3

За упокій душі бл. п.
Д-ра Ярослава Кулачковського
директора Тов. „Дністер",
відправиться
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
в понеділок, дня 7. вересня 1925 о год. 8. рано
в церкві Успенія Пр. Богородиці, на яке отсим запрошує Дирекція Тов. „Дністер". 367

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Міткевич:
Копичинці: Саля „Нар. Дому".
5.IX. „Сатана".
6.IX. „Казка Старого Млина".
7.IX. „Монахи" (прощальна вистава).
131 4—?

Український мішаний хор Д. Котка:
4. IX. в пятницю — Монастириска,
5. IX. в суботу — Бучач,
6. IX. в неділю — Бучач,
8. IX. в второк — Чортків. 115 3—?

Дня 21. вересня 1925. в год. 10. передпол. в салі „Народного Дому" в Коломиї відбудуться Звичайні Загальні Збори Кружка УПТ. в Коломиї зі слідуючим порядком денним: 1) Отворення Зборів. 2) Відчитання протоколу. 3) Звіт уступаючої Старшини. 4) Касовий Звіт. 5) Звіт Контр. Ком. і уділення абсолюторії. 6) Вибір нової Старшини. 7) Внески і запити. — Коломия, дня 2. вересня 1925. — Старшина Кружка УПТ.: Д-р КОССАК вр. голова, Р. МІХНИЧ вр. секретар. 390 1—1

До Впов. Майстрів-ремісників і промислових підприємців у Львові. Львівська Кураторія зізволила на ведення у Львові двох фахових шкіл для української ремісничої молоді, а саме: 1) Мужеської школи фахово-доповняючої для термінаторів ім. Грінченка і 2) Жіночої школи фахово-доповняючої (в буд. св. Юра) для дівчат. Вписи до згаданих шкіл вже розписані і українське міщанство повинно подбати про те, щоб наша ремісничa молодіж, як хлопці так і дівчата, численно вписувалась до українських фахових шкіл, які по довгих заходах отворено. Членів Міщанського Братства проситься допильнувати справи, щоб кождий майстер негайно вписав своїх термінаторів до школи. — За Виділ „Міщанського Братства" у Львові: ВАСИЛЬ ГРЕСЯК голова, ГР. ГАНУЛЯК секретар. 391 1—1

Дрібні оголошення.

ВУГОЛЬ і дрова, найкорисніше купити у Калитяка, Потоцького 47 і Кохановського 4. 369 а) 1—2

ФРАНЦУСЬКОЇ ТА АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ і літер. вчу поодиноко або збірно. Адм. „Діла" „Професор". 334 1—3

СТУДЕНТ фільозофії, добрий інструктор, прийме лекцію, радо збірну у Львові. „Успіх" Адм. „Діла". 379 1—1

ІНСТРУКТОР або (ка) вправний, потрібний від 1-го жовтня для 1-ої і 4-ої кляси. Ціле удержання після умови. О. Юліян Фацієвич, Стрілиська нові ad Бібрка, почта loco. 388 1—2

АБСОЛЬВЕНТ університету, спосібний, рутинований інструктор, прийме лекцію на селі. За успіх ручить. Зголошення до Адміністрації під „Абсольвент". 380

ПРИЙМУ студентки на мешкання, вул. Потоцкого ч. 110, І. поверх на право. 375 2—3

ВІДЗНАЧАЮЧИЙ абсольвент пошукує лекції за мешкання у Львові. Письменні зголошення до Адміністрації під „Математик". 378 2—2

ТОРГОВЕЛЬНІ КУРСИ проф. И. Гіршпрунга вул. Личаківська 34 телеф. 26—78, приймають вписи на однорічний курс торговельний для молоді і піврічний курс книговодства для пань і панів до 3 вересня ц. р. Стенографія, писання на машинах. 356 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

П-ну Дмитрови Стащишинови
майстрови церковного різьбарства
в Олеську.

Отсим почуваємося до обовязку, зложити Вам сердечну подяку, за роботи які Ви виконали дотепер в нашій церкві. Кілько разів прийдемо до церкви та глянемо на Ваші роботи, серце наповняєся вдоволенням, що якраз ми Вас вибрали до виконання тих справді артистичних робіт. Хто лише вступить до нашої церкви, сейчас звертає увагу на ту гарну та дуже солідну різьбу на іконостасі, або на головний престіл, котрий хоч викінчений перед 12 літами, держиться мов новий, а ті 4 евангелисти здаються бути живими фіґурами так красно різьблені, або сей пелікан в копулі на кивоті, годуючий свої діточки. Мимоволі збуджується в серці чоловіка якесь вище чувство. — Дуже гарний настрій надає Божий Гріб з хрестом природної величини Вашої роботи, що находиться в бічнім вівтарі св. о. Миколая, а був се Ваш проєкт гріб з хрестом так скомбінувати. Маємо в Бозі надію, що удасться нам призбирати знов дещо гроша а тоді будемо просити Вас дуже, не відмовити нам викінчити ще другий зачатий бічний престіл, проповідальницю, сповідальницю і инше. Бажаючи Вам гарного успіху на новім місці в Олеську, здоровимо вдячні

о. Іван Малиновський парох,
Микита Курпіта, Теодор Понюх, Микола Блажків провізори церковні. 1—1
Жуків Успеніє Пр. Д. М. 1925. 389

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.